

MILITÆRHISTORIE OM ANDEN VERDENSKRIG

100 dage foran Berlin

Imponerende researchet bog af Ove C. Kronborg fortæller, at der ikke var ét men to store slag om Berlin, før nazisterne kapitulerede.

"Da krigen kom tilbage", om kampene i og ved Berlin i 1945, er et pragtværk af forfatteren, Ove C Kronborg. Han er tidligere politiinspektør og har læst historie ved både danske og udenlandske universiteter, hvad hans fremragende research tydeligt illustrerer. Siden 2003 har han forsket i militærhistorie.

O.C. Kronborg fortæller sobert om brutaliteten, og sætter den ind i en forklarende

Når det skrives "slagene" og ikke som ofte "slaget" skyldes det, at Slaget om Berlin ikke kun drejer sig om et, men to slag. Langt det

Forfatteren, Ove C Kronborg, er tidligere politiinspektør og har siden 2003 forsket i militærhistorie.

FOTO: Brian Kronborg

største og mest afgørende slag fandt ikke sted inde i byen men mellem floden Oder ved Berlin og Elben.

Der led Hitlers Værnemagt og SS et knusende nederlag til den Røde Hær i det største og blodigste slag under Anden Verdenskrigs kampe i Tyskland. Et nederlag, der resulterede i delingen af Tyskland i to stater. Det socialistiske DDR og det kapitalistiske Vesttyskland. Bogen er en veldokumenteret og dokumentarisk beretning om begivenhederne uden for den tyske hovedstad i løbet af krigens sidste 100 dage, hvor langt flere soldater deltog i kampene end indenfor i selve hovedstaden.

NAZISMEN TABTE FORINDEN

Bogen følger Hitlers og generalernes dispositioner, de knapt nok voksne unge mænd og de gamle mænd, der blev indkaldt og efter kort tids træning kastet ind i slaget. Også de civile beboere blev hårdt ramt af krigens følger.

Da Den Røde Hær angriber har nazismen reelt tabt, men Hitler mener, at "det tyske folk fortjener ikke andet end en forsmædelig undergang, når det er så fejt og svagt". I perioden april-maj 1945 faldt 70 % af alle de bomber, der under hele krigen blev nedkastet over Tyskland.

Undergangen var til at mærke. Den sovjetiske indtagelse af byen kostede alene i april 1945 flere civile liv end de cirka 49.000, der omkom i Berlin under fem års allieret bombning! Tyskerne mistede under slagene, kaldet Operaton Bagration, omkring 300.000 soldater, og den Røde Hær 60.000 soldater. I alt kastede Sovjetunionen to millioner mand ind i kampene.

DEN SOVJETISKE VINKEL UNDERPRIORITERET

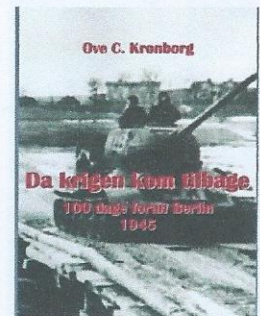
Bogen er på alle måder fremragende og imponerende researchet og vil blive slugt af interesserede i Anden Verdenskrig og i militærhistorie. Undertegnede savner dog mere fra den sovjetiske vinkel. Det er også slående, at ud af 40 interviewede personer, er der kun én russer, to polakker og to østrigere, mens resten er tyskere.

Roses skal dog interviewene og de nedskrevne dokumenter, det er lykkedes forfatteren at fremdrage. Roses skal også, at Kronborg sobert fortæller om brutaliteten, og sætter den ind i en forklarende sammenhæng. Blandt de mange bøger om Berlins fald, hævder denne bog sig på imponerende vis.

BØGER

Bjarne Nielsen
Anmelder

Da krigen kom tilbage – 100 dage foran Berlin 1945

Af Ove C Kronborg

560 sider. Illustreret.

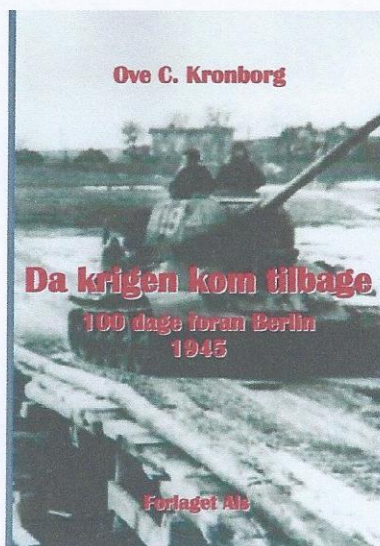
399 kroner

Forlaget Als

Da krigen kom tilbage - 100 dage foran Berlin 1945

Anmeldt af Niels Ulrik Bagge

Da krigen kom tilbage - 100 dage foran Berlin 1945, Ove C. Kronborg, Forlaget Als, 2015; 349 kr.

Titlen "Da krigen kom tilbage" hentyder til, at siden begyndelsen af 2. Verdenskrig i 1939 var krigen ført uden for Tysklands grænser. I 1. Verdenskrig havde Tyskland måtte kapitulere selv om krigen bortset fra nogle måneder ikke på noget tidspunkt var ført på tysk jord. I 2. Verdenskrig kom krigen i form af luftkrig fra 1943 til tysk jord, dog primært Berlin og det vestlige Tyskland, mens det østlige Tyskland var nærmest uberørt. Det ændrede sig i efteråret 1944, hvor de Allierede nærmede sig Rhinen og russerne gjorde indfald i Østpreussen.

I januar 1945 var situationen uændret, idet Tyskland stort set fortsat var under Hitlers kontrol. Hitler havde med offensiven i Ardennerne i december 1944 søgt at slå USA og Storbritannien ud af krigen, men det mislykkedes totalt. Mod øst stod russerne ved floden Wisla øst for Warszawa.

Den 12. januar begyndte den sovjetiske offensiv som på 3 uger førte russerne frem til Oder ca. 70 kilometer fra Berlin. Det lykkedes tyskerne at stabilisere situationen ved Oder, men russerne havde fået fodfæste på den vestlige side af Oder ved Küstrin. Begge parter styrkede deres positioner og den 15. april begyndte den endelige russiske offensiv mod Berlin med nogle meget blodige og voldsomme kampe. Berlin kapitulerede den 2. maj, men hovedparten af de tyske styrker, som bogen følger søgte syd om Berlin for at nå

frem til Elben og dér kapitulere til amerikanerne.

Forfatteren følger i lighed med sin tidligere udgivelse "Et hjørne af en hærs sammenbrud" (anmeldt 15.12.14: <http://krigsvidenskab.dk/et-hjoerne-af-en-haers-sammenbrud-den-tyske-551-grenaderdivisions-foedsel-kampe-og-undergang-i>) en række enkelte soldater, hvoraf han har talt med nogle af dem. En del af de soldater, der kæmpede på tysk side i 1945 var fra årgang 1928, det vil sige 17 år og havde en meget begrænset uddannelse. De havde til gengæld været påvirket af nazistisk propaganda i 12 år og mange troede på systemet og Hitler. Ligeledes var der blandt alle soldater en stor angst for at overgive sig til russerne. Mange havde en klar fornemmelse af de forbrydelser, som tyskerne havde begået i Sovjetunionen. For dem, der eksempelvis har læst Antony Beevor's bog om slaget om Berlin er der ikke meget nyt at hente. Bogen udmærker sig ved at give en række detaljerede skildringer fra øjenvidner med tilføjelser af diverse generalers erindringer. Derved får læseren et godt indtryk af den vildskab, som prægede kampene samt de fortvivlende forhold, som civilbefolkningen befandt sig i.

De russiske tab var voldsomme, men tyskerne kæmpede fra forsvarspositioner og dertil kom, at i krigens sidste år havde tyskerne udviklet rimeligt effektive mandbårne våben til kampvognsbekæmpelse, som kostede russerne dyrt, ikke mindst i selve Berlin.

For en læser i dag er det vanskeligt at fatte, at der i krigens sidste måned skulle dø op til 300.000 tyskere og russere i slaget om Berlin i en krig, der reelt for længst var afgjort.

Slaget om Berlin har en særlig fascination. I dag er det med atomvåben utænkeligt, at en verdensmagt går til grunde på den måde. Men i 1945 gik en af datidens supermagter til grunde i et orgie af vold, hvor ikke mindst tyskerne bidrog til volden ved ødelæggelser samt standretter og militærpoliti, der henrettede i hundredvis af soldater og civile på et tvivlsomt grundlag.

Bogen giver et godt grundlag for at forstå tidsånden i 1945. Den er forsynet med et fyldigt noteapparat, kilder samt indeks. Ligeledes er der tabel med sammenligning mellem SS grader og værnemagtsgrader. Skulle man få lyst til at besøge de beskrevne områder, så vil bogen være en god guide.

Alt i alt en meget interessant og detaljeret bog, som jeg vil give fem bånd.

BogFeature

Da krigen kom tilbage – 100 dage foran Berlin 1945

Dødsstødet mod Berlin i 1945

Med sin nye bog – "Da krigen kom tilbage – 100 dage foran Berlin 1945" – har Ove C. Kronborg igen lagt nye brikker til det dramatiske slutspil i øst. På særdeles veldokumenteret og fornem vis.

Af Erik Ingemann Sørensen

Hos Esajas hedder det: "Thi Vind har de saaet, og Storm skal de høste, Sæd uden Spire, der ej giver Mel; og gav den, slugte fremmede Melet" (8.7). Det var præcis, hvad der skete for Hitler-Tyskland efter det totale nederlag ved Stalingrad i begyndelsen af 1943. Herefter fulgte panserslaget ved Kursk – også med et katastrofalt tysk nederlag. Efter flere vellykkede operationer satte russerne så den store offensiv ind med det, der er kendt under navnet: "Operation Bagration".

I perioden 22. juni til 19. august 1944 slog Den røde Hær til over en bred front og trængte - med den største militære operation under 2. Verden: Tyskerne mistede godt 300.000 soldater. Sovjetunionen 60.000. 2 uger tidligere havde man i vest gennemført "Operation Overlord" med landsættel nævnte står stadig i vestlig historieskrivning som den største militære indsats under krigen. Men. "Operation Bagration" var langt, langt større – og i vest.

Klargøring til endnu større angreb

Den røde Hær gik nu i gang med at forberede det næste store fremstød. Men koordinering og logistik skulle være på plads først. I mellemtiden havde den tyske værnemagt skaffet sig sikre efterretningsinformationer om, hvad der blev planlagt i øst. Men Hitler afviste dem som opspind. Han overså fuldstændig, at de russiske styrker fra Østersøen til Adriaterhavet mænstrede 6,7 millioner mand. Og Hitler havde bundet store troppestyrker og materiel mod vest i forbindelse med Ardenneroffensiven, som slog totalt fejl.

Russerne slog til den 12. januar 1945. Med en styrke på lidt over 2 millioner mand mod de tyske på godt 450.000. Det var håbløst at forsvare området – og under voldsomme tab trak tyskerne sig tilbage bag Oder-floden. Efter krigen skrev den tidligere generalmajor Friedrich von Mellenthin: "Det, der udspillede sig mellem Weichsel og Oder i løbet af de første måneder af 1945, lader sig ikke beskrive, noget lignende er ikke set i Europa siden Romerrigets fald..." Hvilket set i historisk perspektiv ikke er så lidt endda. Og nu var der, efter at de russiske tropper var nået til Oder, kun 90 km. til Berlin.

Hitler nærrede – især efter attentatet den 20. juli 1944 – en indædt mistro til officerskorpset. I en tid hvor der netop var brug for disse officerer. Omvendt var officerernes lydighed over for den aflagte ed – til Hitler – stadig en, der forpligtede de fleste. Følte de.

Utrolig research

Der ligger en helt enestående research bag denne bog. Meget af det er jo kendt stof. Men forfatterens evne til at finde nyt kildemateriale og ikke mindst nye historiske vidner er med til at gøre denne bog til noget helt ekstraordinært. Ove C. Kronborg skriver efter at have noteret, at krigsdagbøger og andre dokumenter er gået tabt følgende: "Det primære grundlag for bogen er i stedet personlige beretninger, som jeg har indsamlet ved interviews, breve og nedskrevne erindringer, samt arkivdokumenter og den omfangsrige litteratur om 2. verdenskrig, herunder personlige beretninger fra soldater og civile herunder flygtninge. Dertil kommer talrige beretninger, der er samlet af lokalhistorikere, samt mange utrykte beretninger, der hidtil har samlet støv i skufferne..." Et opslag i litteratur- og materialefortegnelsen understreger, hvor langt omkring forfatteren virkelig har været. Hertil kan man så lægge hans gode pen, der i den grad er med til at løfte bogen op på et yderst fornemt niveau. Det er ganske enkelt et ypperligt arbejde, Kronborg igen har leveret.

24 spændende kapitler.

Kampene på østfronten følges minutløst gennem de sidste 100 dage frem mod kapitulationen. Ofte med et længere perspektiv bagud for at supplere fremstillingen. Det bliver til en særdeles blodig og grusom fortælling. Pludselig er det ikke to hære båret af ideologiske principper. Nu er det hævnøstige russere, hvor stort set hver eneste af soldaterne har oplevet at miste familiemedlemmer under krigen.

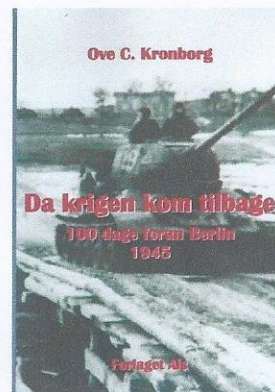
Over for dem kæmper tyskerne efterhånden ene og alene for at overleve. Mange af dem ved, hvad der vil ske med dem, hvis de overgiver sig. Deres egen behandling af fjenderne står som skrækindgydende eksempel. Mishandlinger på grusomste vis, konstante overtrædelser af de internationale love og bestemmelser om adfærd under krig – var mere end rigeligt til, at den tyske soldat udmærket var klar over, hvad der ventede. (Nyere fremstillinger fastslår, at den tyske offentlighed har kendt til værnemagts rolle i udryddelserne allerede siden 1965, da historikeren Hans Adolf-Jacobsen skrev afsnittet: "Konzentrationslager, Kommissarbefehl, Judenverfolgung", hvori de påviste, at Værnemagts fastholden af "rene hænder" ikke holdt. Det er således ikke den store udstilling i Hamborg, der fjernede sløret).

Kronborg gennemgår omhyggeligt – med talrige kort, billeder og leksikale forklaringer kampene. Endnu engang må man undre sig over, hvordan flere af de dybt overbeviste nazister var totalt ligeglade med befolkningernes skæbne. Helt i Hitlers ånd i den såkaldte "Nero-Befehl" fra 19. marts 1945, der bar overskriften: "Zerstörungsmassnahmen im Reichsgebiet". Konklusionen lød i al sin råhed: alt skulle ødelægges.

Slutspil

Den senere tyske udenrigsminister Hans Dietrich Genscher var i april 1945 pionérsoldat i general Wencks 12. Armé. Han har berettet følgende om nederlagstimen: "Jeg vil aldrig glemme synet af de hårdt sårede, der blev trukket af sted på trækvogne eller blev båret af deres kammerater. Mange af de sårede gik med stokke eller på krykker. Andre blev båret af sted liggende på bårer. Derimellem gik mange sygeplejersker og kvindelige signalhjelpe. Et billede af en armé, der havde noget forfærdeligt bag sig, og det var et billede, der har indprentet sig dybt i min hukommelse, og det illustrerer perfekt denne krigs komplette vanvid..."

Det er netop dette vanvid, Ove C. Kronborg beskriver helt ind til benet i denne bog. Dét gør han på en måde, så læseren efter at have lagt den fra sig, faktisk sidder tilbage med samme fornemmelse, som den Genscher beskriver. Kronborg har med sine seneste 2 bøger på en høj saglig, særdeles velformuleret og veldokumenteret måde beskrevet krigens slutfase med al dens vanvid. Det er fornemt arbejde.

Forfatteren Vibeke Maarssø (06/08/2015) på SAXO

Nu har jeg læst bogen, og hvor er jeg imponeret. En ting er at forfatteren skriver så godt, men mængden af oplysninger er helt utrolig. Hvor må det have været et kæmpe arbejde og hvor har han gjort verden rigere med dette sit andet værk. På trods af de menneskelige uhyrligheder er det beringende for mennesker at denne bog er skrevet. Jeg håber meget at begge hans bøger må blive oversat til andre sprog så rigtig mange kan få glæde af det store arbejde og verden blive klogere på den menneskelige psyke ... og hvad "den kan udrette" under givne omstændigheder.
Et stort til lykke!

Gennemsnitlig vurdering: 5 stjerner (5,0) 1 stemme
Stjerner af John P. Mærsk (06/06/2015) på [Plusbog](#)

Historieskrivning når det er bedst. Så kort kan det siges. Bogen er en både spændende og dramatisk skildring af de sidste 100 dage af 2. verdenskrig foran den tyske hovedstad Berlin. Forfatteren har fundet og anvendt utallige kilder, der har bragt hidtil ukendte oplysninger for dagens lys. Beretningen følger de menige soldater, officererne og de civile beboere, hvis byer og landsbyer pludselig kom til at ligge i frontområdet. De titusinder af flygtninge, der kom i klemme mellem de fremrykkende sovjetiske styrker, og soldaterne i den tyske 9. armé, der blev omringet og tilintetgjort syd for hovedstaden. En rystende og vigtig beretning fra krigens sidste dage.